

Nr 275.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående åtgärder till lindrande av foderbristen i Norrbottens och Västerbottens län; given Stockholms slott den 18 maj 1934.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Per Edvin Sköld.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 18 maj 1934.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Sköld, anför efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet:

Jag torde få anmäla vissa framställningar avseende hjälp till anskaffande av fodermedel inom Norrbottens och Västerbottens län.

I skrivelse den 11 april 1934 har *Norrbottens läns hushållningssällskap* hemställt, att Kungl. Maj:t för befraktning från mellersta Sverige till stationer, belägna inom Norrbottens län, av fodervaror, avsedda för förbrukning av länets jordbrukande befolkning, ville bevilja största möjliga fraktnedsättning att träda i tillämpning snarast möjligt samt att gälla till och med maj 1934. Till stöd för denna hemställan har hushållningssällskapet anfört i huvudsak följande.

Höskörden hade 1933 inom Norrbottens län blivit så otillräcklig, att den, särskilt i kusttrakten, på många håll rent av kunde betecknas såsom missväxt. Skörden understege motsvarande skörd under vart och ett av de två närmast föregående åren med över 50,000,000 kilogram. Då på grund av de klimatiska förhållandena jordbrukarna inom Norrbottens län så gott som uteslutande vore hänvisade till kreatursskötsel, drabbade denna missväxt dem alldeles särskilt kännbart. Visserligen hade en del utmönstringar gjorts i ladugårdarna till följd av den otillräckliga skörden. Men då det norrbottniska jordbruket utgjordes nära nog enbart av småbruk med enligt den officiella statistiken ungefär 3 kor per brukningsdel, kunde denna utmönstring icke ske så genomgripande utan att äventyra dessa småbrukares försörjningsmöjligheter. Därtill komme, att priserna på kött varit så låga, att de lagt hinder i vägen för utmönstringen. Slaktdjuren hade tidvis varit osäljbara. Den svaga höskörden hade medfört stora inköp av foder till länet särskilt av hö från Finland. Enligt uppgift från tullkammaren i Haparanda hade till Haparanda tulldistrikt år 1933 importerats sammanlagt 12,822,880 kilogram hö. Söderifrån hade enligt uppgift från statens järnvägar införts till länet 1,343,600 kilogram. Sammanlagda införseln av hö till länet uppginge sålunda till 14,166,480 kilogram. Enligt av hushållningssällskapet gjord utredning år 1930 utgjorde den normala införseln av hö till länet cirka 10,000,000 kilogram. Ytterligare höinförsel behövdes för att täcka 1933 års foderbrist.

Den stegrade efterfrågan på hö hade redan fört med sig stigande priser på detsamma. Till årsskiftet gällde priset å hö 11 öre per kilogram; nu hade det stigit till 11.5 öre per kilogram, och ytterligare stegring av priset vore att vänta. För att hindra priserna att stiga i höjden erfordrades tillförsel av hö söderifrån. Då emellertid hö i mellersta Sverige vore så högt i pris, att detta icke för närvarande kunde konkurrera med det finska höet till följd av fraktkostnaderna, erfordrades en avsevärd fraktnedsättning, om sådan konkurrens skulle kunna bli möjlig. Med nuvarande priser erfordrades i medeltal vid transport från mellersta Sverige till Boden en fraktnedsättning av cirka 2 öre per kilogram. Då emellertid någon del hö ännu borde kunna ersättas med det billigare kraftfodret, fodersäd, borde en dylik användning av spannmål uppmuntras genom att förbilliga även denna genom nedsättning av frakten på densamma. En sådan fraktnedsättning skulle även bli gynnsam för jordbrukarna i mellersta Sverige, vilka därigenom skulle kunna finna avsättning för sitt överskott av hö och fodersäd till Norrbotten till förmånliga priser.

I skrivelse den 26 april 1934 har *Råneå kommunalnämnd* instämt i föresvarande hemställan.

Yttranden i ärendet hava efter remiss avgivits av lantbruksstyrelsen och järnvägsstyrelsen.

Lantbruksstyrelsen har framhållit, att styrelsen, med hänsyn till det svåra läge, vari Norrbottens jordbruk otvivelaktigt råkat på grund av foderbrist, och nödvändigheten av att dess djurstock icke ytterligare decimerades eller genom umbäranden försvagades, funne det vara önskvärt, om allmän fraktlindring under maj månad för transport av fodermedel för jordbrukets behov i fulla vagnslaster från Mellansverige till

Norrboten kunde medgivas. Då fråga vore om en befraktning, som eljest icke torde komma till stånd, syntes det lantbruksstyrelsen, som om det icke borde vara uteslutet, att en sådan fraktlindring kunde ske under medverkan av statens järnvägar. Skulle detta visa sig ogörligt, ansåge sig lantbruksstyrelsen böra ifrågasätta, att särskilda medel för ändamålet anvisades och ställdes till Norrbottens läns hushållningssällskaps förfogande mot redovisningsskyldighet.

Järnvägstyrelsen har anfört, att en fraktnedsättning icke kunde ur järnvägsekonomisk synpunkt försvaras. Fraktnedsättningar för sociala ändamål borde ej medgivas på statens järnvägars bekostnad. Styrelsen kunde därför ej tillstyrka bifall till hushållningssällskapetets hemställan, såvida icke statens järnvägar erhöle ersättning av statsmedel för de rabatter, som Kungl. Maj:t kunde finna lämpligt medgiva.

Vidare har i skrivelse den 16 april 1934 *länsstyrelsen i Västerbottens län* hemställt, att Kungl. Maj:t måtte av tillgängliga medel anvisa eller av riksdagen utverka ett anslag av högst 50,000 kronor att ställas till länsstyrelsens förfogande för avhjälpande av foderbristen bland obemedlade jordbrukare inom Västerbottens län. Länsstyrelsen har i sin skrivelse anfört huvudsakligen följande.

Under sommaren 1933 hade i vissa delar av Västerbottens län inträffat en synnerligen intensiv torka, varigenom höskörden avsevärt försämrats. På länsstyrelsens framställning hade Kungl. Maj:t i följd härav medgivit, att kreatursägare finge på vissa villkor avgiftsfritt bärga hö på kronan tillhöriga marker. Detta medgivande hade i stor utsträckning utnyttjats, varjämte löv tillvaratagits som nödfoder. Det oaktat hade en minskning av kreatursbesättningarna visat sig ofrånkomlig, och en sådan beskärning hade även ägt rum ehuru ej i sådan omfattning, som den ringa fodertillgången påkallat. De ytterst låga priserna på slaktdjur hade härvidlag varit avgörande. I cirkulärskrivelse den 5 april 1934 hade länsstyrelsen anmodat samtliga kommunalnämnder att verkställa skyndsamt utredning om det behov av foder, som kunde anses föreligga för kreaturens livnärande, till dess betesgång möjliggjordes. Utredningen, som skulle verkställas av kommunalnämnden i samråd med hushållningsdistriktets styrelse och de kommunala organ, som kunde äga kännedom om dessa förhållanden, samt med biträde av vandringsrättaren, finge endast omfatta sådana personer, som saknade ekonomisk förmåga att själva inköpa oundgängligt foder, och beträffande vilka det sålunda kunde anses påkallat, att stat och kommun trädde emellan för att lämna hjälp. Av de inkomna uppgifterna framginge, att foderbristen vore kännbar huvudsakligen i norra delen av länets kustland och i lappmarken. I 9 av de 28 tillfrågade kommunerna ansåges förhållandena ej vara sådana, att hjälp erfordrades. Antalet hjälpbehövande beräknades uppgå till omkring 1,000, och det erforderliga höpartiet uppginge till cirka 570,000 kilogram, därav 85,000 kilogram inom södra kustlandet, 260,000 kilogram inom norra kustlandet och 226,000 kilogram inom lappmarken.

Av länets egen produktion av hö finnes numera ej mycket att uppbringa. Belysande för situationen vore, att under en månad importerats 50 à 60 vagnslaster hö järnvägsledes från Finland till Skellefteå. Av

allt att döma måste den för de meddellösa erforderliga ovannämnda hökquantiteten följaktligen anskaffas från andra orter, där tillgång kunde finnas. Höpriset i Umeå vore för närvarande 10 kronor 50 öre per 100 kilogram. För den längre transporten till järnvägsstationer i konsumtionsorterna tillkomme ytterligare fraktkostnad. Priset torde med sannolikhet ej komma att understiga 11 kronor per 100 kilogram. Då garanti borde finnas, att endast verkligt behövande komme ifråga vid utdelning av foderhjälp, syntes kommunerna böra bidra med viss del av kostnaden. Lämpligast torde detta kunna ordnas så, att kommunerna bestredde de kostnader, som överstege 9 kronor per 100 kilogram.

Lantbruksstyrelsen har i avgivet remissutlåtande tillstyrkt bifall till ifrågavarande framställning samt förklarat sig icke hava något att erinra mot de gjorda kostnadsberäkningarna.

Statskontoret, som likaledes efter remiss yttrat sig i ärendet, har däremot avstyrkt bifall till framställningen, därvid statskontoret framhållit, att några medel icke stode till Kungl. Maj:ts förfogande för förevarande ändamål, och att tillräckliga skäl ej heller syntes föreligga för vidtagande av särskilda åtgärder.

*Departements-
chefen.*

För egen del finner jag syftet med ifrågavarande framställningar behjärtansvärt. Den under sistlidna sommar rådande torkan med därav följande nedgång i höskörden har inom de nordligaste länen orsakat en brist på kreatursfoder, som särskilt för mindre bemedlade kreatursägare är mycket kännbar. Ännu återstår någon tid, innan betesgången i berörda landsdelar tager sin början. Under tiden måste foder anskaffas från annat håll till priser, som för nämnda kreatursägare ställa sig betungande. Med hänsyn till föreliggande omständigheter tillstyrker jag, att staten lämnar sin medverkan till, att åtgärder vidtagas, ägnade att lindra de svårigheter, som sålunda mångenstädes inom sagda län uppkomma.

Berörda medverkan torde lämpligen böra ske i den form, att medel från statens sida ställas till vederbörande länsstyrelses förfogande att efter dess beprövande användas för ifrågavarande ändamål på sätt länsstyrelsen finner mest fördelaktigt. Tidigare hava understöd i anledning av foderbrist anvisats att utgå ur undsättningsfonden av det belopp å 50,000 kronor, som enligt riksdagens medgivande årligen kan av fondens medel av Kungl. Maj:t disponeras till undsättning utan återbetalningsskyldighet. För innevarande budgetår sålunda disponibla medel hava redan tagits i anspråk. Då ej heller för närvarande andra medel för ändamålet stå till Kungl. Maj:ts disposition, förordar jag, att Kungl. Maj:t ville utverka riksdagens samtycke till, att för anvisande av nu erforderligt belopp må tagas i anspråk det för innevarande budgetår upptagna extra förslagsanslaget till oförutsedda utgifter. Medelsanvisningen synes kunna begränsas till 60,000 kronor. Kungl. Maj:t torde inom denna ram seder-

mera få fastställa det belopp, som må inom vartdera länet komma till användning.

Under återopande av vad sålunda anförts och under erinran, att proposition i ärendet lärer jämlikt § 54 riksdagsordningen kunna avlåtas utan hinder av att den för propositioners avlämnande till riksdagen i allmänhet stadgade tid gått till ända, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att för lindrande av rådande foderbrist inom Norrbottens och Västerbottens län må av det för budgetåret 1933/1934 anvisade förslagsanslaget till oförutsedda utgifter tagas i anspråk erforderligt belopp, dock högst 60,000 kronor.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Allan Tigerschiöld.